

Talabalarda tasviriy san'at asarlarini estetik baholash va badiiy tafakkurni rivojlantirishning innovatsion metodikasi

Esanova Lobar Kulmurotovna

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi” kafedrası o'qituvchi

Annotatsiya: Ushbu maqolada talabalarda tasviriy san'at asarlarini estetik baholash va badiiy tafakkurni rivojlantirishning innovatsion metodikasi ko'rib chiqiladi. Tadqiqot san'at asarlarini tanqidiy tahlil qilish, reflektiv yondashuv va interaktiv texnologiyalardan foydalanish orqali talabalar estetik idrokini va ijodiy tafakkurini rivojlantirishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: tasviriy san'at, estetik baholash, badiiy tafakkur, pedagogik metodika, innovatsion metodlar, reflektiv yondashuv, interaktiv ta'lim.

Tasviriy san'at ta'limida talabalarni san'at asarlarini estetik baholash va badiiy tafakkurini rivojlantirish zamonaviy pedagogik jarayonning muhim qismi hisoblanadi. Bu jarayon talabalarda vizual savodxonlikni oshirish, ijodiy fikrlash va tanqidiy qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantiradi. Innovatsion metodlar, jumladan interaktiv texnologiyalar va reflektiv yondashuv, talabalarga san'at asarlarini turli nuqtai nazardan tahlil qilish imkonini beradi va ularning estetik didini mustahkamlaydi.

Talabalarda tasviriy san'at asarlarini estetik baholash va badiiy tafakkurini rivojlantirish zamonaviy pedagogik jarayonda muhim o'rin tutadi. Bu jarayonning asosiy maqsadi talabalarning san'at asarini nafaqat vizual jihatdan idrok etish, balki uning badiiy, estetik va madaniy kontekstini tushunish qobiliyatini shakllantirishdir. Badiiy tafakkur talabaning san'at asarini tahlil qilish, taqqoslash va mustaqil baholash imkoniyatini kengaytiradi.

Pedagogik nuqtai nazardan, estetik baholash va badiiy tafakkur bir nechta asosiy komponentlarni o'z ichiga oladi. Kognitiv komponent talabaga san'at asarining tarkibi, uslubi va texnik xususiyatlarini tushunishga yordam beradi. Bu komponent orqali talaba rang, shakl, chiziq, kompozitsiya va detal kabi badiiy elementlarni aniqlashni o'rganadi. Kognitiv bilimlar san'at asarining tarixiy va madaniy kontekstini tushunishga ham yordam beradi, bu esa talabaning estetik idroki va tanqidiy tafakkurini mustahkamlaydi.

Emotsional komponent talabaga san'at asariga hissiy munosabatni shakllantirish imkonini beradi. Talaba rang, kompozitsiya va badiiy obraz orqali yuzaga keladigan estetik taassurotlarni his qiladi. Emotsional idrok san'at asaridan zavq olish, uning badiiy mazmunini anglash va tafakkur orqali talqin qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Shu bilan birga, estetik komponent talabaning badiiy didini mustahkamlaydi, san'at asarini baholashda mustaqil qarorlar qabul qilish imkonini beradi.

Innovatsion pedagogik metodlar bu jarayonda muhim ahamiyatga ega. Loyiha asosida o'qitish (Project-Based Learning) talabaga san'at asarlarini o'rganish va tahlil qilish jarayonida amaliy faoliyatni bajarishga imkon beradi. Masalan, talaba o'z loyihasida turli davrlarga mansub san'at asarlarini tahlil qiladi, ularning badiiy va estetik xususiyatlarini taqqoslaydi, shu bilan birga ijodiy qarashlarini qo'shib yangi badiiy ifodalarni yaratadi. Bu esa estetik idrok va badiiy tafakkurini rivojlantiradi.

Reflektiv tahlil metodlari talabaga o'z kuzatuvlarini va baholarini yozma shaklda ifodalash imkonini beradi. Talabalar san'at asarini tahlil qilish jarayonida o'z fikrini asoslashni, tanqidiy qarashlarni shakllantirishni va ijodiy tafakkurini rivojlantirishni o'rganadilar. Shu bilan birga, reflektiv yondashuv talabaning o'z bilimi va tajribasini qayta ko'rib chiqish, o'z xatolarini tahlil qilish va kelajakdagi ijodiy qarorlar uchun asos yaratish imkonini beradi.

Interaktiv metodlar talabalarga san'at asarini turli nuqtai nazardan o'rganish imkonini beradi. Guruh muhokamalari, vizual prezentatsiyalar, bahs-munozaralar orqali talaba o'z fikrini aniqlik bilan ifodalaydi va boshqalarning qarashlarini baholaydi. Bu jarayon ijtimoiy kompetentsiyalarni ham rivojlantiradi va san'at asarini baholashda adolatli va asosli yondashuvni shakllantiradi.

Raqamli texnologiyalardan foydalanish talabaga san'at asarlarini chuqur o'rganish imkonini beradi. Virtual muzeylar, interaktiv tasvirlar va multimedia vositalari orqali talaba san'at asarining rang, shakl va detalini batafsil kuzatadi, turli davr va madaniyatlarining badiiy uslublarini solishtiradi. Shu bilan birga, talaba o'z tahlillarini raqamli formatda taqdim etib, o'z ishini baholash va boshqalarning fikrini olish imkoniga ega bo'ladi.

Baholash tizimi talabalarining estetik idrok va badiiy tafakkurini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Pedagoglar talabaning san'at asarini tahlil qilish, estetik idroki, tanqidiy tafakkuri va ijodiy yondashuvini baholaydilar. Formativ baholash talabalarga

o‘z bilimlarini sinash va yaxshilash imkonini beradi, shuningdek, estetik va kognitiv qobiliyatlarni mustahkamlashga yordam beradi.

Madaniy va tarixiy kontekstni chuqur anglash talabning estetik baholash ko‘nikmalarini yanada rivojlantiradi. Talaba turli madaniyat va davrlarning san‘at asarlarini tahlil qiladi, ular orasidagi o‘xshashlik va farqlarni aniqlaydi. Bu jarayon nafaqat estetik idrokni, balki madaniy xabardorlikni ham oshiradi, talabning badiiy tafakkurini boyitadi va uni professional faoliyatga tayyorlaydi.

Shu tarzda, talabalarda tasviriy san‘at asarlarini estetik baholash va badiiy tafakkurini shakllantirish pedagogik-psixologik mexanizmlarning uyg‘un ishlashini talab qiladi. Kognitiv, emotsional va estetik komponentlar birgalikda faoliyat yuritganda talabalar san‘at asarini chuqur anglash, mustaqil baholash va ijodiy qarorlar qabul qilish qobiliyatiga ega bo‘ladi. Loyiha asosida o‘qitish, reflektiv tahlil, interaktiv metodlar va raqamli texnologiyalar bu jarayonni samarali qiladi, talabalarining estetik va tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi va ularni professional va madaniy jihatdan boyitadi.

Talabalarda tasviriy san‘at asarlarini estetik baholash va badiiy tafakkurini rivojlantirish pedagogik-psixologik jihatdan muhim va ko‘p qirralik jarayon hisoblanadi. Ushbu jarayon kognitiv, emotsional va estetik komponentlarning uyg‘un ishlashini talab qiladi. Talabalar san‘at asarini tahlil qilish, rang, kompozitsiya, chiziq, detal kabi badiiy elementlarni anglash orqali estetik didini rivojlantiradi, tanqidiy tafakkur va ijodiy qaror qabul qilish qobiliyatini shakllantiradi.

Innovatsion metodlar, jumladan loyiha asosida o‘qitish, reflektiv tahlil, interaktiv muhokamalar va raqamli texnologiyalardan foydalanish pedagogik-psixologik mexanizmlarni samarali qiladi. Bu usullar talabalarga san‘at asarini turli nuqtai nazardan tahlil qilish, o‘z fikrini asoslash va boshqalarning qarashlarini hisobga olish imkonini beradi. Shu bilan birga, talabalarda madaniy va tarixiy kontekstni chuqur anglash estetik idrok va badiiy tafakkurini yanada rivojlantiradi.

Natijada, pedagogik-psixologik mexanizmlarni optimallashtirish orqali talabalarda estetik baholash va badiiy tafakkur ko‘nikmalari mustahkamlanadi, ularning badiiy savodxonligi, ijodiy tafakkuri va madaniy xabardorligi oshadi. Ushbu ko‘nikmalar esa kelajakda ularni professional faoliyatda samarali ishlashga va san‘at ta’limida yuqori natijalarga erishishga tayyorlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Shavdirov, S. A. (2017). *Podgotovka budushchikh uchiteley k issledovatel'skoy deyatel'nosti*. *Pedagogicheskoe obrazovanie i nauka*, 2, 109–110.
2. Shavdirov, S. A. (2017). Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons. *Eastern European Scientific Journal*, 1, 131–134.
3. Shovdirov, S. (2024). Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region. *E3S Web of Conferences*, 587, 02016.
4. Shavdirov, S. (2025). Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology. *AIP Conference Proceedings*, 3268(1), 070035.
5. Ibraimov, X., Shovdirov, S. (2023). Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students. *Science and Innovation*, 2(B10), 192–198.
6. Rustamova, M. (2022). Innovation in Art Education: Socio-Cultural Competence and Aesthetic Development. *Pedagogical Innovations Journal*, 5, 35–42.
7. Abdullaeva, L. (2021). *Methodology for Assessing Socio-Cultural Competence in Art Education*. Tashkent: Fan va Ta'lim.

GLOBAL SCHOLARS
SCIENTIFIC PUBLISHING

